

Till Österåkers kommun, Strategiska planeringsenheten

2018-02-04

Naturskyddsföreningen i Österåkers (NFÖ) synpunkter på utställningsförslaget till Översiktsplan för Österåkers kommun 2040

Från Styrelsen för NFÖ, <https://osteraker.naturskyddsforeningen.se>

Samrådsanalysen visar att NFÖs synpunkter har tagits emot med respekt, vilket vi välkomnar. Tillfredställande i utställningsversionen är till exempel att se att de viktiga vattenstråken är specificerade (s. 66), och att kommunen verkligen tar cykelbanor på allvar. Österåkers kommun står fram till 2040 helt klart inför betydligt större utmaningar än de som Översiktsplan 2040 tar hänsyn till. Enligt etappmålet i regeringens miljömålssystem ska de svenska CO₂-utsläppen utanför EU:s handelssystem (till exempel biltrafik, flyg, båtmotorer) ha minskat med 63 procent till år 2030 jämfört med nivån 1990. Här nedan kommenterar vi några enskilda sakfrågor.

Strandskydd: I utställningsversionen av ÖP40 utpekas de strandnära områdena som hänsynsområden (jfr Bilaga 3 s. 22). Däremot framgår inte vilken slags hänsyn som ska tas. Utställningsförslaget nämner (s.33, se också Bilaga 3 s. 10) vikten av att kunna upphäva strandskyddet, men diskuterar inte dess nuvarande utsträckning eller strategier för dess bevarande i närheten av tätorten. Noteras bör följande, enligt Länsstyrelsens hemsida:

En dispens eller ett upphävande i detaljplan måste även vara förenlig med strandskyddets syften, nämligen:

- *att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden*
- *att långsiktigt bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.*

NFÖ med flera har efterlyst en karta med markering av de stränder i kommunen som faktiskt inte endast är skyddade i lagens mening utan även obebyggda och/eller allemansrättsligt tillgängliga för medborgarna. Kommunen hänvisar till rapporten *Ekologiskt särskilt känsliga områden i Österåker kommun (ESKO)* och information finns också att hämta från Länsstyrelsens karta WebbGIS. ESKO-rapporten innehåller (s. 6) en karta som visar alla strandnära områden i kommunen. Länsstyrelsens karta är inte lätt att hantera eller hitta för allmänheten och den visar också endast de områden som är underkastade lagen om strandskydd, varav de flesta i närheten av Åkersberga redan var bebyggda och privatiserade när lagen trädde i kraft.

Av demokratiska skäl hoppas vi se en specificerad kartläggning av de strandnära områden som är skyddade för djur-och växtlivet och/eller allemansrättsligt tillgängliga i

Översiktsplanen eller det utlovade tematiska tillägget till Översiktsplanen för kust och skärgård.

Jordbruksmark: Länsstyrelsen noterar, liksom vi, att det finns en konflikt mellan intressena jordbruksmark och bostadsbyggande. Kommunen svarar i princip att i vissa områden måste bostadsbyggandet prioriteras högre än jordbruksmarken (s. 73). Vi är rädda för att Sverige kommer att behöva all sin jordbruksmark för matproduktion före eller omkring 2040, och hoppas se en högre prioritering av den inom hållbarhetskalkylen. Ekologigruppen bedömer att det finns stora negativa konsekvenser för ekosystemtjänster vid bebyggelse av tätortsnära jordbruksmark.

Svaga samband: Vi välkomnar att de svaga sambanden inom de gröna kilarna, varav en är Rosenkälla, nu visas på Hänsynskarta naturmiljö, men det i sig förstärker dem inte. En förstärkning är i högsta grad önskvärd.

Östanå, Wira, Roslags-Kulla: När det befintliga planprogrammet över området aktualiseras, måste hänsyn tas till att ESKO-rapporten utpekar området som särskilt känsligt ekologiskt, till exempel står det i rapporten att Loån ”har bedömts ha mycket höga naturvärden och utgör habitat för flertalet hotade och ovanliga arter”. När så stora arealer bebyggs i kommunens västra del, är det helt onödigt att äventyra de stora natur- och kulturvärdena i detta område. Det befintliga programmet ”syftar till att skapa en levande kustbygd i samklang med natur- och kulturmiljö. Nyckeln är att bevara genom att utveckla och samtidigt hålla hög kvalitet i genomförandet.” Det vill säga att inte utveckla till fördel för nya invånare, men primärt bevara det rika landskapet och den produktiva jordbruksmarken som nu finns i området.

Karsvreta: På plankartorna visas inga gränser för Karsvreta naturreservat. Vi poängterar att ett beslut angående dess gränser borde tas innan de omkringliggande planerna tas, då de kommer att inkräkta på och minimera chanserna att få ett fungerande naturreservat med biologisk mångfald. I Svinninge försvinner skogsområdena i rask takt i och med att detaljplanen möjliggjort förtätning. Därför är det än viktigare att Karsvreta naturreservat får en livskraftig yta och inte naggas i kanterna.

Utredningsområden: Planen innehåller förslag till utredningar av flera områden. Det är förstås det direktiv som utredarna får som bestämmer slutresultaten. Alla utredningar kommer givetvis ta hänsyn till den eventuella bebyggelsens påverkan på miljön. Några områden behöver särskilda direktiv på grund av deras miljö känslighet, andra inte.

Rosenkälla: Vi noterar att Länsstyrelsen, Stockholms läns landsting, Vallentuna kommun, Norrtälje kommun, Täby kommun, ett politiskt parti, och Österåkers hembygds- och fornminnesförening, liksom Naturskyddsföreningen i Österåker, har uttalat sig negativt om exploateringen vid Rosenkälla av olika anledningar. Även Ekologigruppen bedömer utifrån en hållbarhetssynvinkel att exploateringen innebär stora negativa konsekvenser för naturen på grund av bruten regional grönstruktur och för den lokala ekonomin och det sociala kapitalet på grund av försvagning av handeln i Åkersbergas stadskärna och märkbara negativa konsekvenser för möten och lokalt engagemang. Utredarna måste lyssna till alla dessa röster och inte till enskilda vinstintressen. Kommunen kommer att revidera den gällande detaljplanen

för Rosenkälla och utreda närliggande områden. Resultatet bör leda till mycket begränsad bebyggelse i området.

Stava syd: De talrika invändningarna mot bebyggelsen vid Rosenkälla gäller också för Stava syd.

Täljövikens sydvästra sida: LoNa projektet utvecklar planer för restaurering av strandängen här och vi antar att det innebär att bebyggelse inte är aktuell. Utredningen bör notera att det är på sydvästra sidan realistiska möjligheter finns att återfå häckande fåglar. Naturskyddsföreningen förslår att det på sikt ska upprättas ett naturreservat på de restaurerade strandängarna.

Utredningsområdet mellan Täljö och Svinninge: Kommunens avsikt är att bygga ihop Täljö och Svinninge och samtidigt bevara Träskmossen/Vitmossen. Men det föreslagna tätortsnära grönområdet Träskmossen/Vitmossen ligger granne till utredningsområdet. Utredarna måste vara försiktiga med att dra gränsen mellan grönområdet och eventuell bebyggelse så att grönområdet förblir livskraftigt och att så mycket som möjligt av de speciella biotoperna där bevaras.

Ullna gård: Området har tillkommit i utställningsförslaget som möjligt område för bebyggelse, men ett närliggande område är utmärkt på Hänsynskartan Natur som ett svagt samband i den regionala grönstrukturen, till och med klass 1. Utredarna måste ge detta en hög prioritet. Riskerna för naturen i ett redan stört område är kanske så stora att ingen exploatering kan tillåtas där.

Om Österåkers kommun ska kunna förverkliga sin vision ”att bli länets mest attraktiva skärgårdskommun”, så krävs strategiska och långsiktiga prioriteringar. Exempelvis måste allmänrättslig tillgång till stränder prioriteras, annars är skärgården bara attraktiv för det fåtal som äger en strandtomt.

Om Österåkers kommun ska kunna erbjuda ”en unik blandning av landsbygd, skärgård och tätort” i framtiden, måste tätortsnära skogar skyddas och bevaras till storlek och karaktär.

Ovanstående kommentarer hålls inom den ram som har satts. Däremot är planen egentligen helt orealistisk. Den tar inte hänsyn till konsekvenser av klimatförändringar eller till de åtgärder som krävs för att lindra dessa förändringar. Första prioriteringen skulle vara drastiskt minskad konsumtion av energi och varor och bevarande av alla möjligheter att närodla livsmedel, när stora delar av Sydeuropa 2040 har blivit öknar. Världen kommer att vara mycket annorlunda år 2040; det gäller att i tid rädda det som räddas kan.